

Když se pes toulá...

Období hárání je
na uhlídání psů
velmi náročné

ÚTĚKÁŘI

Jsou psi, kteří se nehnou od domu, ani když je majitelé nadobro opustí. Jsou ale i takoví, kteří občas nebo dokonce velmi často ze dvora nebo zahrady utečou a toulají se po okolí. Žádný plot pro ně není dost pevný, žádná zeď dost vysoká.

Někteří psi se sami po několika hodinách toulání vrátí, jiní jako by zapomněli cestu zpátky. Co je vede k tomu, aby opouštěli své výsostné teritorium, které si jinak velmi úporně brání před ostatními psy i příslušníky jiných živočišných druhů?

Nezřetelná hranice teritoria

Obvykle bývá teritorium psa ohraničeno nějakou bariérou. Mohou to být vstupní dveře bytu nebo bytového domu u psů chovaných ve městě, venku pak zeď, plot z drátěného pletiva, planěk nebo prken, ale také třeba jen živý plot nebo skalka, potok, ohrada z kůlů nebo nízká zídka. I když nám se hranice jeví jasné, pes může mít s jejich rozpoznáním a respektováním problém. Proto je třeba mu hranici pokud možno zřetelně vymezit a naučit jej trpělivým cvičením ji respektovat. To je samozřejmě možné za předpokladu, že pes je dobře ovladatelný a správně si uvědomuje své (nízké) postavení v rodinné smečce.

Hierarchické postavení

Někteří psi nemají jasno, na kterém hierarchickém stupínku je jejich místo. Stává se to hlavně v případech, kdy pán pracuje dlouhodobě mimo domov a pes zůstává v domě jen s paničkou a dětmi, nebo když se „mladí“ odstěhují a pes zůstane v domě s jejich rodiči, kteří v něm vidí náhradu za děti. Pokud pes získá pocit, že má v některých aspektech vysoké postavení, chová se podle toho. K privilegiím vysoko postaveného člena smečky patří mimo jiné také právo kdykoli teritorium opustit a zase se do něj vrátit, popřípadě teritorium rozšířit. A psi velice rádi svých práv využívají.

Změna pána

Když je zakoupen nebo osvojen z útulku dospělý pes, je velmi důležité dát mu od začátku zřetelně najevo, jak to v nové smečce chodí. Musí rychle pochopit, kdo tu vládne, kde je jeho místo a jaká jsou pravidla soužití. Je-li to možné, měl by způsob života nové rodiny navazovat na

psovy předchozí zvyklosti. Například pes, který byl celý život držen v bytě, si bude jen těžko zvykat na kotec a naopak. Pes, který byl stále v blízkosti svého pána, nebude schopen tolerovat dlouhou samotu. Někdy se ke stresu z cizího prostředí přidá i nevhodné chování nových majitelů - přistupují ke psu ostražitě, protože nevědí, co od něho mohou čekat, nebo dávají najevo zklamání, když pes neodpovídá zcela jejich představám. Pokud pes nenalezne brzy oporu a jistotu, velice strádá a není divu, že se vydá hledat to, co ztratil.

Trest při návratu

Nelze se příliš divit majiteli, který několik hodin obíhá a objíždí okolí domu, telefonuje do útulků, alarmuje strážníky a nutí celou rodinu všeho nechat a pátrat po chlupatém utečenci, že po jeho nalezení dá průchod emocím a rádně mu vyčiní nebo sáhne i k tvrdšímu postihu. Ale tím si právě mnohdy zadělává na další problémy. Alík si svůj návrat spojí s trestem,

no a proč by přišel spěchal domů, kde ho nic příjemného nečeká? Je lepší pojmut problém zcela opačně: Alík se musí doma cítit spokojeně a v bezpečí. A když už uteče, musí sám toužit být zase brzy zpátky.

Příliš lákavé vnější podněty

Nemá-li pes doma nic zajímavého na práci, snadno se nechá ovlivnit takovými lákadly, jako je přetékající popelnice před nedalekou restaurací, hravé štěně stále připravené k dovádění z vedlejší ulice, milí štědří sousedi, kteří vždy najdou laskavé slovo, pohlázení a nějakou tu dobrotu, nebo skupinka skotačících dětí jdoucích ze školy... Tato lákadla budou ještě daleko více přitahovat pejsky s nějakým souvisejícím handicapem či nedostatkem nebo pod vlivem rozbouraných hormonů: Jakémukoliv jídlu vně teritoria jen těžko odolá pes hladovějící, březí nebo kojící fena, bulimik nebo diabetik. Mladý aktivní pes držený na malém prostoru bez vycházek a jakýchkoli příležitostí ke hře zase poruší všechna pravidla a uteče, aby si mohl hrát. Jak náročné na uhlídání psů i fenek je období hárání, není třeba dlouze popisovat.

Snaha najít pána

Nejen psi chovaní v bytě, ale i ti, kteří mají k dispozici velkou zahradu nebo dvůr, mohou trpět tzv. separační úzkostí. To je stav, kdy pes má přespříliš silnou vazbu ke svému majiteli a neunesení odloučení. Po odchodu páníčka do práce podhrabe plot nebo přeskočí zeď a propátrává okolí. Setkala jsem se dokonce s několika pokrokovými psy, kteří šetřili nohy a cestovali sem tam městskou hromadnou dopravou.

Někdy zoufale hledají páníčky psi, kteří sice běžné každodenní vzájemné odloučení snášejí dobře, ale zaskočí je několkadenní nepřítomnost pána například při pracovní cestě nebo v době dovolené. A to i přesto, že péči o psa převzal zodpovědně někdo z příbuzných či známých.

Strach a panika

I mezi příslušníky velkých plemen psů je mnoho takových, kteří se panicky bojí bouřky a střelby. Pro takové psy je nesnesitelným utrpením být sám s takto silným strachem. Je-li rodina doma, většinou se snaží dostat do domu, kde hledají malý tmavý prostor jako úkryt a především společnost své smečky. Ale když doma nikdo není, utečou většinou hodně daleko a nezřídka se při tom i ošklivě zraní, protože v panice ztrácejí nad sebou kontrolu a nevnímají jiné ohrožení než hromy a blesky nebo výstřely. Tito nešťastní-

ci často končí pod koly aut nebo umírají vyčerpáním daleko od domova.

Senilita

Sice se říká „Kůň je jednou hříbětem, člověk dvakrát dítětem“, jenže to už dnes tak docela neplatí. Jednak tu není řeč o koních, ale o psech, a hlavně pokroky veterinární medicíny, kvalitní výživa i způsob chovu psů (ale i těch koní) mají za následek, že naši čtvernozí kamarádi se dožívají v celkem dobré fyzické kondici senilního věku. Podobně jako lidé s Alzheimerovou chorobou pak mohou trpět ztrátou paměti, zapomínají naučené cviky, stávají se nečistotnými, neorientují se správně v prostoru a snadno se zatoulají za hranice svého teritoria, aniž by si to uvědomili a aniž by byli schopni najít cestu zpátky.

Nadměrný lovecký instinkt

Některí psi mají velice silně vyvinutý pud lovit a zabít. K vrozeným schopnostem se v těchto případech většinou přidají další rizikové faktory: nedostatečná socializace v raném věku, neustálé dráždění potenciální kořisti (například pes na řetězu a slepice nebo kačeny uzobávající z jeho misky), dlouhodobé hladovění psa, nuda a nedostatek činnosti, předchozí zkušenost s lovem, zvláště pokud pes

někdy lovil ve smečce. Z takového psa se při každé příležitosti stává postrach drůbeže, králíků, koček a jiných nebohých tvorů v širokém okolí.

Syndrom hypersenzitivity/hyperaktivity

Psi postižení touto poruchou mají nejen sklony k útěkům a toulání, ale často trápí své majitele i dalšími projevy: neustálým štěkáním, ničením veškerého zařízení, neposlušností, nečistotností a mnohdy i agresivními výpady. Jde o vážnou poruchu osobnosti psa, která může mít hormonální příčinu, někdy má však původ v nesprávné péči během prvních dvou měsíců po narození. Taková štěňata nejsou schopna se normálně učit. Chybí jim sebekontrola a začnou-li s nějakou činností, je pro ně zatěžko ji ukončit. Jsou stále aktivní, neúnavná, mají nezřízenou chuť k jídlu a většinou násilnické sklony. Tito psi reagují přemrštně na všechny podněty, ale nedaří se je čímkoli motivovat, nedodržují žádná pravidla. Při hře naběhnou do zdi nebo do stromu, vrhnou se z okna za ptákem nebo kočkou, nerespektují silnici. Při útěku se často poraní, ale chovají se, jako by necítili bolest. Zásadně se domů nevracejí. V USA bylo zjištěno, že právě tyto psi nejvíce měrou plní tamní útulky (80 %).

Co s tím?

Sklony k toulání nemají genetický původ, a nedá se tedy říci, že příslušníci některého plemene utíkají častěji než ostatní. Mnohem více tuláků je však mezi psy-samci než mezi fenami. Největší roli zde hrají většinou vnější faktory. Jak vyplývá z výše uvedeného, tentýž následek (útěk) může mít mnoho příčin, někdy jde i o jejich kombinaci.

Najít vhodné řešení předpokládá nejprve stanovit správnou diagnózu. Pak se postupuje od nejjednodušších opatření (dostatečné zřetelné ohraničení teritoria, úprava prostředí, změna režimu nebo hierarchického uspořádání, důslednější výchova) přes mechanické pomůcky (hosený chřestící předmět, sprejový obojek), až po medikamentózní léčbu. Ta bývá nutná především u strachu ze samoty, strachu z bouřky, syndromu hypersenzitivity/hyperaktivity. Důležité je řešit problém včas, než se stane pro psa pravidelnou činností.

MVDr. Hana Žertová

„Důležité je řešit problém s útekem psa včas, než se pro zvíře stane pravidelnou činností.“

Nemá-li pes doma společnost ani co na práci, hledá si zábavu jinde

Literatura: Valérie Dramard: Why does my dog run away? Revue Chiens 2000. W.-D. Schmidt: Verhaltenstherapie des Hundes. Schlütersche, 2002.